

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

The 2nd STOU Graduate Research Conference

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทที่จดทะเบียนใน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Factors Influencing Corporate Social Responsibility Disclosure: Evidence from the Stock Exchange of Thailand

ณิชวรรณ วิชัยดิษฐ (Nitchawan Wichaidist)* ไพบูลย์ พงษ์วงศ์ (Paiboon Pajongwong) **

ศศิวิมล มีอำพล (Sasivimol Meeampol) ***

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดยทำการศึกษารายบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในปี 2552 และได้รับการประเมินรายงานการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียน (CGR) ประจำปี 2552 จากสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย จำนวน 215 บริษัท วิธีการศึกษาใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งรวบรวมจากรายงานประจำปี รายงานการดำเนินงานด้านสังคมของบริษัท (CSR Report) เว็บไซต์ของบริษัท และข้อมูลอื่นๆ ที่รวบรวมไว้ในระบบเผยแพร่ข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET SMART) เทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับต่ำ โดยเปิดเผยในเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ต่ำมากที่สุด ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม คือ ขนาดของบริษัท และประเภทอุตสาหกรรม โดยขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม และบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมแตกต่างกันมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยอื่นซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการทำกำไร โครงสร้างเงินทุน โครงสร้างของผู้ถือหุ้นต่างชาติ และอายุของกิจการ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

คำสำคัญ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเปิดเผยข้อมูล

* นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

pumpui_kiki@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ fbussbp@ku.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ fbussas@ku.ac.th

Abstract

The objectives were to study 1) the level of Corporate Social Responsibility Disclosure of the listed companies in the stock exchange of Thailand. 2) the association between corporate social responsibility disclosure of the stock exchange of Thailand and the listed companies' characteristics.

The data are collected from the 215 companies that listed in the stock exchange of Thailand in 2009 and were surveyed in Corporate Governance Report of Thai Listed Companies (CGR) in 2009 by Thai Institute of Directors Association. Secondary data were collected from annual reports, CSR Reports, company websites and the other information on SET SMART database. The statistical analysis was Multiple Regression.

The results showed that the disclosure of corporate social responsibility were at the low level and the good governance issue was the most highly disclosed issue. There were some association between level of CSR disclosure and the characteristics of the listed companies. The company size and industry group were found to influence the corporate social responsibility disclosure. Company size has a positive and significant association with the corporate social responsibility disclosure and the level of corporate social disclosures among industry group are significantly different. Other factors consisting of profitability, capital structure, foreign share ownership and firm age are not significantly associated with the corporate social responsibility disclosure.

Keywords: Corporate social responsibility, Disclosure

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเคลื่อนไหวของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ไปสู่ภาคส่วนต่างๆ ส่งผลให้ผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งได้แก่ ผู้ถือหุ้น, เจ้าหนี้และผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ เริ่มให้ความสนใจกับข้อมูลของกิจการมากขึ้น รายงานการเงินแบบดั้งเดิมจากการเน้นเพียงตัวเลขกำไรในงบการเงิน ที่เรียกกันว่า “บรรทัดสุดท้าย” (Bottom line) จึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการข้อมูลได้ครบถ้วน ในปี ค.ศ. 2002 องค์กรแห่งความรู้ริเริ่มด้วยการรายงานสากล ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ในประเทศเนเธอร์แลนด์ คือ The Global Reporting Initiative (GRI) ได้จัดพิมพ์แนวทางในการจัดทำรายงานเกี่ยวกับ CSR ขึ้น โดยเป็นแนวทางในการนำเสนอหรือเปิดเผยข้อมูลโดยเน้นการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่ม ได้มีการปรับเปลี่ยนโดยเพิ่มมิติอื่นเข้าไปด้วยเป็น “สามบรรทัดสุดท้าย” (Triple Bottom Line) หรือการแสดงผลการดำเนินงานสามมิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เนื่องด้วยรูปแบบการจัดทำรายงานที่ชัดเจนขึ้น ส่งผลให้การรายงานเกี่ยวกับ CSR ในปัจจุบัน ได้กลายเป็นเรื่องที่ธุรกิจให้ความสำคัญ โดยจากการสำรวจของบริษัทตรวจสอบบัญชีที่มีชื่อเสียงระดับโลกบริษัทหนึ่งคือ KPMG ในปี ค.ศ. 2002 เกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริหารที่มีต่อ CSR พบว่า ผู้นำธุรกิจล้วนเห็นด้วยถึงประโยชน์ของการจัดทำรายงานเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีมากกว่าค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไปในการจัดทำรายงานและยังเป็นประโยชน์ต่อบริษัทเองอีกด้วย (สตูณี อาชวานันทกุล, 2548) และในปี ค.ศ. 2008 KPMG ได้สำรวจและพบว่ามีการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เป็น 83% เมื่อเทียบกับ 3 ปีก่อนซึ่งมีเพียง 52% เท่านั้น โดยในเอเชียถือว่ามีการจัดทำรายงานดังกล่าว 8% ของการทำรายงานทั่วโลก โดย 25% ของทั้งหมดใช้แนวทางของ GRI (ประชาชาติธุรกิจ 2551)

จากการสำรวจการจัดทำรายงานเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN) โดย Association of Chartered Certified Accountants (2009) ในหัวข้อ “The Rise of the Report and the Regulator” ซึ่งเลือกมาจำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งชี้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มมีความชัดเจนในการออกข้อบังคับเกี่ยวกับการออกรายงานเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจว่าบริษัทมีความใส่ใจในการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่ทุกประเทศจะเน้นไปที่การสนับสนุนให้มีการจัดทำรายงานมากกว่าการออกกฎหมายบังคับใช้อย่างเคร่งครัด และไม่ได้กำหนดขอบเขตว่าแต่ละธุรกิจควรมีการเปิดเผยมากน้อยเพียงใด

สำหรับในประเทศไทยปัจจุบันคณะกรรมการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้จัดทำร่างคู่มือช่วยบอกทิศทางดำเนินงานที่มีเป้าหมายด้านธุรกิจควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคม ที่เรียกว่า “เข็มทิศธุรกิจเพื่อสังคม” (CSR Guidelines) ซึ่งประกอบด้วย 8 แนวปฏิบัติ ได้แก่ 1) การกำกับดูแลกิจการที่ดี 2) การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม 3) การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม 4) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค 5) การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม 6) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม 7) นวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม และ 8) การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จัดให้มีการมอบรางวัล CSR Awards หรือรางวัลดีเด่นด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเป็นประจำทุกปี ใช้เกณฑ์การตัดสินตามแนวปฏิบัติในคู่มือ “เข็มทิศธุรกิจเพื่อสังคม” ซึ่งบริษัทที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ได้แก่ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) และบริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ได้รับการมอบรางวัลดังกล่าวถึงสามปีซ้อน (พ.ศ. 2549, 2551 และ 2552) แต่พบว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก คือ กลุ่มบริษัทที่มีมูลค่าตลาดไม่เกิน 10,000 ล้านบาท ในกลุ่มที่ 3-4 และ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI ไม่มีบริษัทใดได้รับรางวัลในการมอบรางวัลประจำปี 2552 แต่อย่างใด ซึ่งเป็นบทสะท้อนให้เห็นว่า ในโลกของการขับเคลื่อน CSR

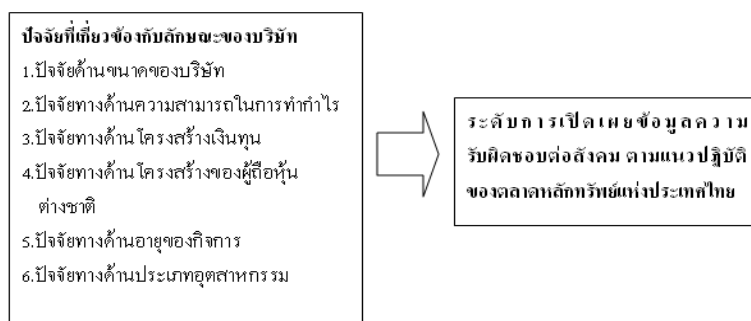
ของไทยวันนี้ยังคงมีช่องว่างที่ยังห่างระหว่างองค์กรหัวขบวนที่ดำเนินการมานาน และองค์กรท้ายขบวนที่ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นที่ต้องการเติมเต็ม (ประชาชาติธุรกิจ 2552)

จากประเด็นที่กล่าวข้างต้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ของบริษัท ซึ่งอาจอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากวัตถุประสงค์ข้างต้นนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของบริษัท สรุปได้ดังนี้

1. ขนาดของบริษัท จากการศึกษาของ Haniffa and Cooke (2005), Hackston and Milne (1996) และ ชลินธร รุจิรา (2551) พบว่าขนาดองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม โดยบริษัทขนาดใหญ่มีกิจกรรมทางสังคม ผลกระทบต่อสังคมและชุมชนมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก และเป็นที่เฝ้ามองจากกลุ่มต่างๆ ในสังคมมากกว่า (Hackston and Milne, 1996) และบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีความพร้อมและศักยภาพมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมด้านกำลังทรัพย์หรือกำลังคน อีกทั้งบริษัทที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะได้รับความสนใจและแรงกดดันจากภายนอกทั้งจากนักลงทุน ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก ส่งผลให้บริษัทที่มีขนาดใหญ่มีความกระตือรือร้นหรือใส่ใจกับการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็กกว่า (ชลินธร รุจิรา, 2551)

2. ความสามารถในการทำกำไร Haniffa and Cooke (2005) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยของเขาว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานทางการเงินที่ดีนั้นจะมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าเนื่องจากฝ่ายบริหารจะมีอิสระและความยืดหยุ่นมากกว่า ในการเปิดเผยข้อมูลต่อผู้ถือหุ้น แต่บริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่ไม่ดีจะให้ความสำคัญกับการทำกำไรให้แก่บริษัทมากกว่า

ค่าใช้จ่ายด้านความรับผิดชอบต่อสังคม โดยจากการศึกษาของ Haniffa and Cooke (2005) และ Peter A. Stanwick and Sarah D. Stanwick (1998) พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความสามารถในการทำกำไรและการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

3. โครงสร้างเงินทุน จากผลการศึกษาของ Balkaoui and Karpik (1989), Ahmad, Hassan and Mohammad (2003) และ Haron, Ismail and Yahya (2007) พบว่าโครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม โดย Balkaoui and Karpik (1989) ได้กล่าวไว้ว่า มีแนวโน้มที่ผู้จัดการในบริษัทที่มี leverage ratio สูง จะเลือกแนวทางปฏิบัติทางบัญชี เพื่อปรับลดระดับค่า Leverage ratio ของบริษัทต่ำลงให้อยู่ในระดับที่ต้องการ ให้ได้ค่าตามเงื่อนไขกับผู้ให้กู้ จึงต้องเพิ่มกำไรในปัจจุบัน โดยลดต้นทุนที่เกิดจากการดำเนินงานเพื่อสังคมลง และ Ahmad, Hassan and Mohammad (2003) ได้ให้ความเห็นว่าบริษัทที่มี leverage ratio ต่ำจะเปิดเผยข้อมูลมากกว่าเพื่อเป็นมาตรการป้องกัน ในการทำให้เชื่อมั่นว่าระดับความเสี่ยงทางการเงินของบริษัทอยู่ในระดับที่เหมาะสมอยู่เสมอ โดยมุ่งหวังว่าระดับความเสี่ยงที่เผยแพร่ นั้นจะยังคงอยู่ในระดับเดิมหรือได้รับการพิจารณาว่าต่ำลงโดยนักลงทุนในตลาด

4. โครงสร้างของผู้ถือหุ้นต่างชาติ จากผลการศึกษาของ Haniffa and Cooke (2005) พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากโครงสร้างผู้ถือหุ้นที่มีความแตกต่างกันนี้อาจส่งผลกระทบต่อเพิ่มช่องว่างทางกฎหมายมากขึ้น เมื่อผู้ถือหุ้นเป็นชาวต่างชาติ จึงมีความต้องการในการเปิดเผยข้อมูลที่แตกต่างกันเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จะถูกนำเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจมากขึ้น เพื่อการสร้างความพึงพอใจแก่นักลงทุนในด้านจริยธรรม

5. อายุของกิจการ จากผลการศึกษาของ Elsayed (2006) พบว่าอายุของกิจการมีความสัมพันธ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม กล่าวคือ บริษัทที่มีอายุน้อยกว่าจะมีความเป็นอิสระมากกว่า และมีความสามารถมากกว่าในวางแผนงานในตลาดได้ โดยการให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ของบริษัทในส่วนของความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

6. ประเภทอุตสาหกรรม จากผลการศึกษาของ Hackston and Milne (1996) พบว่าอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูงจะมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ เนื่องจากบริษัทจะได้รับการเฝ้าติดตามและคาดหวังจากผู้บริโภค ดังนั้นบริษัทจึงต้องเพิ่มการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อขจัดความกดดันและการวิจารณ์จากสังคม เช่นเดียวกับผลงานวิจัยในประเทศไทย ของ มนตรี ชั่วชู (2539) ซึ่งให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า ประเภทของอุตสาหกรรมมีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมที่แตกต่างกัน โดยแต่ละประเด็นขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละอุตสาหกรรม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีต สรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการ วิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	ผู้ทำการศึกษา	ผลการศึกษา
1. ขนาดของบริษัท	1.1 สินทรัพย์รวม (Total Asset) 1.2 ค่าลือกสิทธิที่มรรฐชาติของยอคขาย	Haniffa and Cooke (2005), ชลินทร ฐัจา (2551) Hackston and Milne (1996)	(+)* (+) (+)*
2. ความสามารถในการทำกำไร	2.1 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) 2.2 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) 2.3 อัตราส่วนกำไรจากการทำงานต่อยอคขาย	Hackston and Milne (1996), Ahmad, Hassan and Mohammad (2003) Haniffa and Cooke (2005), ศุกันยา ห้วยผัด (2550) Peter A. Stanwick and Sarah D. Stanwick (1998)	(+)* X X X (+)
3. โครงสร้างเงินทุน	3.1 อัตราส่วนหนี้สินไม่หมุนเวียนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นทั้งหมด 3.2 อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น 3.3 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม	Haniffa and Cooke (2005) Balkaoui and Karpik (1989), Elsayed (2006), Haron, Ismail and Yahya (2007) Ahmad, Hassan and Mohammad (2003)	X (-)* X (-)* (-)*
4. โครงสร้างของผู้ถือหุ้นต่างชาติ	4.1 สัดส่วนของการถือครองหุ้นที่เป็นชาวต่างชาติต่อผู้ถือหุ้นทั้งหมด	Haniffa and Cooke (2005), Roshima, Yuserrie and Hasnah (2009)	(+)* X
5. อายุของกิจการ	5.1 อายุของกิจการ	Elsayed (2006) Liu and Anbumozhi (2009)	(-)* X
6. ประเภทอุตสาหกรรม	6.1 การแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมตามผลกระทบตอสิ่งแวดล้อม โดย (0,1) แทน 1 เมื่อเป็นกลุ่มที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาก 6.2 การกำหนดเป็น Dummy Variable ในแต่ละอุตสาหกรรม 6.3 การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	Hackston and Milne (1996) ศุกันยา ห้วยผัด (2550) มนตรี ชวัญชู (2539)	/ / ≠

โดย (+) หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม
(-) หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม
* หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ
X หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม
/ หมายถึง มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม
≠ หมายถึง ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมีความแตกต่างกัน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การตั้งสมมติฐานในการศึกษาดังนี้

- ขนาดองค์กรมีผลทิศทางบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม (Hackston and Milne 1996, Haniffa and Cooke 2005, ชลินทร ฐัจา 2551)
- ความสามารถในการทำกำไร มีผลทิศทางบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม (Peter A. Stanwick and Sarah D. Stanwick 1998, Haniffa and Cooke 2005)

3. โครงสร้างเงินทุนจัดในรูปของอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีผลทิศทางลบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม (Balkaoui and Karpik 1989, Ahmad Hassan and Mohammad 2003, Haron, Ismail and Yahya 2007)

4. โครงสร้างของผู้ถือหุ้นต่างชาติ มีผลทิศทางบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม (Haniffa and Cooke 2005)

5. อายุของกิจการ มีผลทิศทางลบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม (Elsayed 2006) บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมแตกต่างกันมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมต่างกัน (Hackston and Milne 1996, มนตรี ช่วยชู 2539, สุกันยา ห้วยผัด 2550)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยประชากรที่ศึกษา คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในปี 2552 และได้รับการประเมินในรายงานการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียน (Corporate Governance Report: CGR) ประจำปี 2552 จากสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย จำนวน 215 บริษัท และใช้ข้อมูลทหุยภูมิ ซึ่งได้จากการรายงานประจำปี รายงานการดำเนินงานด้านสังคมของบริษัท (CSR Report) เว็บไซต์ของบริษัท และข้อมูลอื่นๆ ที่รวบรวมไว้อยู่ในระบบเผยแพร่ข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET SMART)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ กระดาษทำการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลซึ่งจัดทำขึ้นซึ่งออกแบบโดยศึกษาจากแนวปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจตามแนวทางของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ 1 การกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามผลการสำรวจการประเมิน CGR ของสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย ส่วนที่ 2 เป็นส่วนที่เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ 2 – 7 คือ ถ้าบริษัทเปิดเผยข้อมูลตามรายการที่ปรากฏในกระดาษทำการให้คะแนนเท่ากับ 1 แต่ถ้าบริษัทไม่เปิดเผยรายการจะให้คะแนนเท่ากับ 0 ส่วนที่ 3 เป็นส่วนที่เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ 8 การการจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการสำรวจรูปแบบการเผยแพร่ข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม และภาษาที่ใช้ในการจัดทำรายงานเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคม

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของบริษัท ได้แก่ ขนาดของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร โครงสร้างเงินทุน โครงสร้างของผู้ถือหุ้นต่างชาติ อายุของกิจการ และ ประเภทของอุตสาหกรรม เก็บข้อมูลจากกระดาษทำการในส่วนที่ 4

2. ตัวแปรตาม คือ ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งคำนวณได้โดยนำคะแนนการเปิดเผยข้อมูลที่ได้จากกระดาษทำการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูล มาหาคำนวณดัชนีการเปิดเผยข้อมูลโดยนำคะแนนจริงของแต่ละบริษัทได้รับหารด้วยคะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรได้รับ และนำดัชนีการเปิดเผยข้อมูลมาจำแนกระดับการเปิดเผยข้อมูลออกเป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง และต่ำ ตามหลักเกณฑ์ Wallace (1998) อ้างถึงในอิลิสรา ผลาวรรณ (2547) โดยมีการจำแนกค่าดัชนีการเปิดเผยข้อมูล ดังนี้

ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลที่มีค่ามากกว่า	0.65	เป็นการเปิดเผยในระดับสูง
ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลที่มีค่าระหว่าง	0.45-0.65	เป็นการเปิดเผยในระดับปานกลาง
ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลที่มีน้อยกว่า	0.45	เป็นการเปิดเผยในระดับต่ำ

3. วิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ คือการวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อ

ระดับการเปิดเผยข้อมูล โดยมีสูตร ดังนี้

$$CSDI = \beta_0 + \beta_1(SIZE) + \beta_2(PROFIT) + \beta_3(CAPSTR) + \beta_4(FOROWN) + \beta_5(AGE) + \beta_6(IT_1) + \beta_7(IT_2) + \beta_8(IT_3) + \beta_9(IT_4) + \beta_{10}(IT_5) + \beta_{11}(IT_6) + \varepsilon$$

โดยที่	CSDI	=	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม
	SIZE	=	ค่าลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม ณ 31 ธ.ค. 2552
	PROFIT	=	ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทวัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อ
ส่วนของผู้ถือหุ้น			
	CAPSTR	=	โครงสร้างเงินทุนวัดค่าจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
	FOROWN	=	โครงสร้างของผู้ถือหุ้นต่างชาติวัดค่าจากสัดส่วนของจำนวนหุ้นที่ถือโดยผู้
ถือหุ้นต่างชาติต่อจำนวนหุ้นทั้งหมด			
	AGE	=	อายุของกิจการวัดค่าจากจำนวนปี นับตั้งแต่ปีที่จดทะเบียนเป็นบริษัท
มหาชน จนถึงปี 2552			
	IT ₁	=	ประเภทอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
	IT ₂	=	ประเภทอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคและบริโภค
	IT ₃	=	ประเภทอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม
	IT ₄	=	ประเภทอุตสาหกรรมทรัพยากร
	IT ₅	=	ประเภทอุตสาหกรรมบริการ
	IT ₆	=	ประเภทอุตสาหกรรมเทคโนโลยี
	β_0	=	ค่าคงที่ของสมการถดถอย
	$\beta_1, \dots, \beta_{11}$	=	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึงตัวที่ 11
	ε	=	ค่าความคลาดเคลื่อน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า การเปิดเผยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ คือประมาณร้อยละ 35 ของรายการทั้งหมดที่ควรเปิดเผย ดังแสดงในตารางที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

The 2nd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 2 คำนวณการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมจำแนกตามระดับของการเปิดเผยข้อมูลตามหลักเกณฑ์ของ Wallace (1998)

(n=215)

ระดับการเปิดเผย	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูล	บริษัทที่เปิดเผย		ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม			
		จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สูง	มากกว่า 0.65	12	5.58	0.7191	0.66	0.89	0.0694
ปานกลาง	0.45-0.65	40	18.61	0.5147	0.45	0.64	0.0533
ต่ำ	น้อยกว่า 0.45	163	75.81	0.2783	0.03	0.44	0.1031
รวม		215	100.00	0.3467	0.03	0.89	0.1594

จากตารางที่ 2 พบว่ามีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในเรื่องต่างๆ พบว่าเรื่อง การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีการเปิดเผยมากที่สุด และน้อยที่สุดในเรื่องนวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม ในส่วนของการสำรวจรูปแบบของการจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า ทุกบริษัทมีการเผยแพร่ข้อมูลโดยจัดทำเป็นส่วนหนึ่งในรายงานประจำปีของบริษัท และประมาณร้อยละ 82 มีการเผยแพร่กิจกรรมเพื่อสังคมผ่านเว็บไซต์ของบริษัท โดยพบว่ามีเพียงร้อยละ 6.05 เท่านั้น ที่มีการจัดทำรายงานการดำเนินงานด้านสังคมแยกต่างหาก นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลทุกบริษัทจัดทำทั้งรูปแบบภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

สำหรับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

(n=215)

ตัวแปรอิสระ	สัมประสิทธิ์ความถดถอย (Beta)	t	P-value
ค่าคงที่	-1.108	-7.840	0.000
ขนาดของบริษัท	0.064	9.903	0.000*
ความสามารถในการทำกำไร	0.000	-0.948	0.344
โครงสร้างเงินทุน	-0.012	-1.617	0.107
โครงสร้างของผู้ถือหุ้นต่างชาติ	0.000	-0.631	0.529
อายุของกิจการ	0.000	0.415	0.678
อุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	0.021	0.674	0.501
อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคและบริโภค	0.054	1.629	0.105
อุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม	0.034	1.206	0.229
อุตสาหกรรมทรัพยากร	0.131	3.677	0.000*
อุตสาหกรรมบริการ	0.032	1.308	0.192
อุตสาหกรรมเทคโนโลยี	0.062	1.985	0.048*

$R^2 = 0.463$, Adjusted $R^2 = 0.434$, F-Value = 15.912, Sig. F = 0.000

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม และบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมแตกต่างกันมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยได้ผลสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ส่วนปัจจัยด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความสามารถในการทำกำไร โครงสร้างเงินทุน โครงสร้างของผู้ถือหุ้นต่างชาติ และอายุของกิจการ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับเรื่องการค้ากับดูแลกิจการที่ดีมีค่าเฉลี่ยดัชนีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุด เนื่องจากการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้นรายการส่วนใหญ่เป็นรายการขั้นพื้นฐานที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดให้เปิดเผย เพื่อรักษาสิทธิของผู้ถือหุ้น และเป็นรายการที่กฎหมายบังคับให้บริษัทต้องเปิดเผย หรือต้องแจ้งต่อหน่วยงานที่

กำกับดูแล ส่วนเรื่องที่บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ นวัตกรรมและการเผยแพร่ นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากปัจจุบัน การพัฒนาธุรกิจนวัตกรรมของภาคเอกชนไทยยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัด โดยเห็นได้จากธุรกิจนวัตกรรมภายในประเทศยังมีอยู่จำนวนน้อย เนื่องจากสังคมอุตสาหกรรมของประเทศส่วนใหญ่ยังดำเนินธุรกิจแบบรับจ้างผลิต จึงทำให้ผู้ประกอบการไม่มีเวลาคิด สร้างสรรค์ พัฒนา หรือต่อยอดให้เกิดเป็นนวัตกรรม (ณรงค์ สกุลศิริรัตน์ 2552)

และจากการศึกษาตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ไว้ 6 สมมติฐาน แยกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประจำปี 2552 ซึ่งพบว่า

สมมติฐานที่ 1 ขนาดของบริษัทมีผลทิศทางบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จากผลการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Haniffa and Cooke (2005), Hackston and Milne (1996) และ ชลินธร ฐาจำ (2551) ซึ่งพบว่าบริษัทขนาดใหญ่มีความพร้อมและศักยภาพมากกว่า รวมทั้งกิจกรรมทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและชุมชนมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก จึงถูกเฝ้ามองจากกลุ่มต่างๆ ในสังคมมากกว่าส่งผลให้บริษัทที่มีขนาดใหญ่มีความกระตือรือร้นหรือใส่ใจกับการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็กกว่า

สมมติฐานที่ 2 ความสามารถในการทำกำไรมีผลทิศทางบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยดังกล่าวไม่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hackston and Milne (1996), Ahmad, Hassan and Mohammad (2003) และ สุกันยา ห้วยผัด (2550) ซึ่งได้ให้เหตุผลว่าการที่บริษัทจะดำเนินการเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้บริหารเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารที่มีความสนใจจะนำประเด็นเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหนึ่งในกลยุทธ์หลักของกิจการ และจัดสรรงบประมาณเพื่อกิจกรรมดังกล่าว ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานเป็นสำคัญ ดังนั้น ไม่ว่าผลการดำเนินงานของบริษัทจะเป็นในทิศทางใด หากผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม บริษัทก็จะมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับต่ำ

สมมติฐานที่ 3 โครงสร้างเงินทุนวัดในรูปของอัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีผลทิศทางลบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยดังกล่าวไม่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Haniffa and Cooke (2005) และ Elsayed (2006) ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศไทยเป็นการเน้นรายงานเชิงผลงานแต่ละโครงการ แต่ไม่ได้มุ่งรายงานผลลัพธ์หรือผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของกิจการในบริบทของการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง (พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ 2554) ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ ผู้ให้กู๋ รวมทั้งนักลงทุน ไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจได้เท่าที่ควร จึงยังคงเน้นเฉพาะข้อมูลในส่วนตัวเลขทางการเงินหรือความสามารถในการดำเนินงานเท่านั้น

สมมติฐานที่ 4 โครงสร้างของผู้ถือหุ้นต่างชาติมีผลทิศทางบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยดังกล่าวไม่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Roshima, Yuserrie and Hasnah (2009) ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมในประเทศไทยที่ผ่านมา แม้บริษัทที่มีบริษัทแม่อยู่ในต่างประเทศ จะนำตัวแบบกิจกรรมเพื่อสังคมมาจากบริษัทแม่ในต่างประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาจากภายนอก แต่พบว่าสามารถประยุกต์เชื่อมโยงเข้ากับท้องถิ่นในการแก้ไขเหตุทางสังคมได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม จนสามารถดำเนินงานได้สำเร็จลุล่วง และในบางกรณีบริษัทที่มีบริษัทแม่อยู่ในต่างประเทศ ก็มีได้ใช้ตัวแบบมาจากบริษัทแม่ในต่างประเทศ แต่ได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมเพื่อสังคมเช่นเดียวกับบริษัทไทย จึงส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมระหว่างบริษัทไทยกับบริษัทที่มีบริษัทแม่อยู่ในต่างประเทศ ไม่ปรากฏความ

แตกต่างในการดำเนินงานที่เป็นเหตุให้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคภายใต้บริบทของสังคมไทยจากเรื่องสัญญาของวิสาหกิจแต่อย่างใด (พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ 2550)

สมมติฐานที่ 5 อายุของกิจการ มีผลทิศทางลบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยดังกล่าวไม่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu and Anbumozhi (2009) เนื่องจากปัจจุบันนี้ แม้ว่าบริษัทอาจจะเพิ่งเริ่มกิจการ ก็สามารถศึกษารูปแบบการดำเนินการด้าน CSR ของบริษัทอื่น หรืออาจเข้าร่วมกิจกรรม CSR กับบริษัทอื่น ได้ และหากบริษัทมีข้อสงสัยหรือต้องการคำแนะนำก็สามารถขอคำปรึกษาและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม สถาบันไทยพัฒน์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นอายุของกิจการจึงไม่ถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมในการจัดทำกิจกรรมเพื่อสังคมและการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมแต่อย่างใด

สมมติฐานที่ 6 บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมแตกต่างกันมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมต่างกันจากผลการศึกษาพบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดเช่นเดียวกับงานวิจัยในประเทศไทยของ มนตรี ช่วชู (2539) พบว่าประเภทอุตสาหกรรมมีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมที่ต่างกัน ในแต่ละประเด็นในการเปิดเผยข้อมูล ทั้งนี้ล้วนขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละอุตสาหกรรม ซึ่งจะเปิดเผยมากหรือน้อยในแต่ละประเด็นแตกต่างกันไป และพบว่า อุตสาหกรรมประเภทกลุ่มทรัพยากรมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจพลังงานและเหมืองแร่ เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรของประเทศและจัดอยู่ในกลุ่มที่บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง จึงมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสูง เนื่องจากบริษัทจะได้รับการเฝ้าติดตามและคาดหวังจากผู้บริโภค ให้มีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทมากกว่าอุตสาหกรรมอื่น ดังนั้นบริษัทจึงต้องเพิ่มการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเพื่อจัดการความกดดันและเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม (Hackston and Milne 1996)

ข้อเสนอแนะ

1. บริษัทจดทะเบียนและบริษัทที่กำลังจะเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควรให้ความสนใจในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมให้ครอบคลุมทั้ง 8 แนวปฏิบัติ CSR จากแนวปฏิบัติในคู่มือเข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคม (CSR Guidelines) ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) โดยเฉพาะการรายงานเกี่ยวกับนวัตกรรมและการเผยแพร่ข่าวสารจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งจากการศึกษานี้พบว่า หัวข้อดังกล่าวได้รับการเปิดเผยข้อมูลน้อยที่สุด

2. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดมาตรฐานในการเปิดเผยข้อมูลและจัดทำรายงานเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมที่ชัดเจนเพื่อให้การเปิดเผยข้อมูลเป็นไปด้วยความสมบูรณ์ มีมาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าปัจจุบันการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ

3. จากผลการศึกษาพบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน คือ ถ้าบริษัทมีขนาดใหญ่กว่าจะมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่า แต่บริษัทที่มีขนาดเล็กกว่าจะมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยกว่า จึงต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่บริษัทขนาดเล็กมากขึ้น โดยบริษัทขนาดเล็กไม่ควรนำปัจจัยด้านขนาดมาเป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมของ

องค์กร เนื่องจากในปัจจุบันการจัดทำกิจกรรมเพื่อสังคมนั้นมีหลายด้าน โดยบางเรื่องก็ไม่จำเป็นต้องใช้เงิน หรือบางเรื่องก็เป็นการดำเนินการภายในกิจการที่พึงทำตามปกติอยู่แล้ว (CSR- In- Process) เช่น การดูแลพนักงานเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน การพัฒนาพนักงาน การมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค เป็นต้น และการทำ CSR บางเรื่องก็เป็นการดำเนินการที่ใช้ทรัพยากรบุคคลของบริษัทดำเนินการได้ เช่น การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม เป็นต้น (ผู้จัดการ 360°รายสัปดาห์ 2552) ดังนั้นแม้จะมีขนาดเล็กก็สามารถจัดทำกิจกรรมเพื่อสังคมในองค์กรได้เช่นเดียวกับบริษัทที่มีขนาดใหญ่

4. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาข้อมูลในรูปแบบของอนุกรมเวลา และสามารถศึกษาอาจจะพิจารณาตัวแปรหรือปัจจัยอื่นเพิ่มเติม เช่น โครงสร้างของผู้ถือหุ้น มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) สภาพคล่องทางการเงิน ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี เป็นต้น นอกจากนี้ อาจศึกษาเปรียบเทียบการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศไทยกับประเทศต่างๆ เช่น ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย หรือประเทศในกลุ่มอาเซียน เนื่องจากกลุ่มประเทศดังกล่าวเริ่มให้ความสนใจในเรื่องการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้น และกำลังมีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กับประเทศไทย จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจถึงพัฒนาการและการเติบโตของประเทศเหล่านี้ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์และแนวทางในการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน (2551) เข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคม

กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไอคอนพรินติ้ง

ชลินทร์ ฐิจำ (2551) “ความสัมพันธ์ระหว่างการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและองค์ประกอบของคณะกรรมการ

ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ณรงค์ สกลศิริรัตน์ (2552) INNOVATIVE PEOPLE คืบคลานเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2553

จาก <http://www.nia.or.th/innolinks/page.php?issue=200903§ion=1>

ประชาชาติธุรกิจ (2551) เกาะติดเวที CSR Asia ยิ่งวิกฤต CSR ยิ่งจำเป็น คืบคลานวันที่ 25 ธันวาคม 2552

จาก [http://www.imageplus.co.th/index.php?ds=content_detail&sec=2&type=&id=](http://www.imageplus.co.th/index.php?ds=content_detail&sec=2&type=&id=XaIPhMaDrD0NoBzT)

XaIPhMaDrD0NoBzT,

ประชาชาติธุรกิจ (2552) เกาะติด CSR Awards 2009 ช่องว่างที่ยังห่างของผู้นำและผู้ตาม คืบคลานเมื่อ

วันที่ 11 มกราคม 2553 จาก <http://www.thaitrainingzone.com/HrdNewsDetail.asp?id=113>

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2550) เหลียวหน้าหลังแลหน้า “ซีเอสอาร์” ปี 2550 คืบคลานเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2554

จาก <http://thaicsr.blogspot.com/2007/01/2550.html>

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2554) เดินหน้า CSR Report จับตาบริษัทในตลาดหุ้น คืบคลานวันที่ 1 มีนาคม 2554

จาก <http://www.manager.co.th/mgrweekly/viewnews.aspx?NewsID=9540000021431>

ผู้จัดการ 360°รายสัปดาห์ (2552) 4 กลยุทธ์เพิ่มดัชนี CSR สร้างกระแสขับเคลื่อนทั่วประเทศ คืบคลานเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม

2553 จาก <http://thaicsr.blogspot.com/2010/01/2552.html>

มนตรี ชั่วชู (2539) “การเสนอรูปแบบรายงานการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศไทย : การวิจัยเชิง

ประจักษ์” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศุกันยา ห้วยผัด (2550) “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมและการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปรัชญามหาบัณฑิต สาขาการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สฤณี อาชวานันทกุล (2552) มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูล ซี เอสอาร์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (จบ) ค้นคืนเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2552 จาก <http://www.onopen.com/sarinee/09-03-05/4656>

สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (2552) CGR Report 2009 ค้นคืนเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2553 จาก <http://www.thai-iod.com/en/publications-detail.asp?id=63>

อลิศรา ผลาวรรณ (2547) “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปรัชญามหาบัณฑิต สาขาการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Ahmad, Hassan and Mohammad. (2003). “Determinants of environmental reporting in Malaysia.” *International Journal of Business Studies*. 11: 69-90.

Belkaoui, A. and Karpik, P.G. (1989). “Determinants of the corporate decision to disclose social information.” *Accounting, Auditing and Accountability Journal*. 2(1): 36-51.

Elsayed. (2006). “Reexamining the Expected Effect of Available Resources and Firm Size on Firm Environmental Orientation: An Empirical Study of UK Firms.” *Journal of Business Ethics*. 65: 297-308.

Hackston and Milne J, M. (1996). “Some determinants of social disclosure practice: a comparative economic analysis.” *Accounting, Auditing and Accountability Journal*. 9 (1): 77-108.

Haniffa, R.M. and Cooke, T.E. (2005). “The Impact of Culture and Governance On Corporate Social Reporting.” *Journal of Accounting and Public Policy*. 24: 391-430.

Haron, Ismail and Yahya. (2007). “Factor Influencing Corporate Social Disclosure Practices In Malaysia.” In Datuk Dr. Mohd Tap bin Salleb, eds. *Corporate Social Responsibility: Our First Look*. 2nd ed. pp. 58-87. Malaysia: Malaysian Institute of Integrity.

Liu and Anbumozhi. (2009). “Determinant factors of corporate environmental information disclosure: an empirical study of Chinese listed companies.” *Journal of Cleaner Production*. 17: 593–600.

Mohd, Atan and Zainon. (2007). “Corporate attention to social responsibility disclosure: A study of Malaysian companies.” In Datuk Dr. Mohd Tap bin Salleb, eds. *Corporate Social Responsibility: Our First Look*. 2nd ed. pp. 88-106. Malaysia: Malaysian Institute of Integrity.

Peter A. Stanwick and Sarah D. Stanwick. (1998). “The relationship Between Corporate Social Performance, and Organizational Size, Financial Performance, and Environmental Performance: An Empirical Examination.” *Journal Business Ethics*. 17: 195-204.

Roshima, Yuserrie and Hasnah. (2009). “The relationship between corporate social responsibility disclosure and corporate governance characteristics in Malaysian public listed companies.” *Social Responsibility Journal*. 5(2): 212-216.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

The ACCA-Association of Chartered Certified Accountants. (2010). "Sustainability Reporting: Sustainability

Disclosure amongst companies in selected ASEAN member countries and responses from Stakeholders"

Retrieved May 05, 2010 from <http://www.accaglobal.com/documents/sustainabilityreportingfutur.pdf>